Otto Rahn
LUCIFER UDVARTARTÁSA
240 oldal (Budapest, 2014, Angyali Menedék Kiadó)

A látható történelem eseményei mögött, melyeket a modern történetírás egyedül érvényesként tanít és tálal mindnyájunk számára a közoktatásnak nevezett intézményrendszer keretén belül, létezik egy olyan történelem is, amely e látható és kizárólagosként sugalmazott történelem mögött húzódik. Ennek részletes tárgyalása nem tartozik szorosan e könyvismertetőhöz, de akit érdekel a téma, a „historicizmus" egyoldalú felfogásának kritikája, Julius Evola *Emberek és romok* című alapkönyvében részletes kifejtését találja a problémakörnek.

A modern kornak számos fétise van, s ezek közül az egyik a „tény" mint olyan. Ha ezen fétiseket – fejlődéselmélet, anyag, gazdaság, egyenlőség stb. – egy a „gondolkozás luxusát" magának megengedő ember meg meri kérdőjelezni még a 21. században is, a reakciók sokszor egészen a hisztérikus szintig terjednek. Ennek bővebb kifejtése szintén nem tárgya e cikknek, viszont az uralkodó történelemszemlélet vonatkozásában indokolt megemlíteni. A szcientista ember mindenhol „tényeket" lát, amelyeket megkérdőjelezhetetlen sarokigazságoknak tart, s ezek a vélt igazságok természetesen a történelemszemléletet is áthatják. A történelmi események puszta adattengerként állnak előttünk, ám aki szorgosan bebiflázza a különféle évszámokat, történéseket, ezekhez fűződő személyek neveit, egyáltalán nem biztos, hogy a legcsekélyebb mértékben is érteni fog bármit abból a folyamatból, amit a történelem fogalmával illetnek.

Recenziónk tárgya egy olyan mű, amelynek kevés köze van a vázolt modern történelem- vagy földrajzszemlélethez, mivel ezek rendkívül szűklátókörű és sekélyesen horizontális szemléletével éppen hogy homlokegyenest szembemegy. A *Lucifer udvartartása* szerzője különös, mondhatnánk enigmatikus személyiség volt, életútja bővelkedett a rejtélyes, racionálisan kevéssé megmagyarázható elemekben. Az életrajzi adatok, egy ember életének állomásai fontosak egy bizonyos szinten – főleg, ha azok benső (szellemi) szintáttöréseknek mintegy szimbólumai –, azonban a puszta biográfiai adatokban való elmerülés – ismét utalva korunk modern fétiseire – nem fog bennünket közelebb vinni a személy valódi életéhez, tettei mozgatórugóihoz, benső motivációihoz. Ezt fontos leszögezni, mivel ehelyütt csak érinteni szeretnénk a szerző életének főbb mozzanatait, ezek közül is azokat, amelyeknek mélyebb jelentősége van.

Otto Rahn a 20. század eleji Németország azon képviselői közé tartozott, akik nem tudtak azonosulni azzal a világgal, amely a lineáris – egy folyamatos, szinte logikus fejlődést felrajzoló – történelemszemlélet értelmében a mítoszaitól, isteneitől megfosztott Európához vezetett. E roppant bonyolult és sokrétű eseménysorozat fontos elemeként a kereszténység, ezen belül is a katolicizmus áll a szerző támadásának középpontjában. De ne vágjunk a dolgok elébe. Mindenképpen érdemes megjegyezni, hogy a gyermek Otto a Grál-történetek, a germán hősmondák, Artúr király legendái és a prekeresztény mítoszok olvasásával szívta magába Európa szellemi gyökereinek ismeretét, és *éthosz*ukat magáévá téve nőtt fel, formálódott jelleme, alakult világnézete. Vallási létszemléletét, a metafizikumhoz való viszonyulását is ez az – árjának nevezhető – világ- és létfelfogás határozta meg. Úgy hozta a sors és saját döntése, hogy életét az eretnekek, legfőképpen a *katharok* tanulmányozásának szentelte.

A mű címében Lucifer, a Fényhozó nem Sátánként, a legfőbb gonoszként tűnik fel, mely kétes szereppel legnagyobbrészt a kereszténység, a katolikus egyház ruházta fel, s végezte el

Montségur vára, a katharok egykorvolt központja a Pireneusokban

kettejük egyesítését; hanem egy büszke, autonóm alak, egy már-már isteni személyiség (angyali mivoltában), aki méltó arra, hogy egy pogány panteon élén álljon és a szabad szellemek számára mintául szolgáljon. A *Lucifer udvartartása* az egyik „legpogányabb" könyv, amely valaha íródott. Számos művel, értekezéssel találkozhattunk már, amely a „pogány" – e kifejezés értelmének, rétegeinek meghatározása is időszerű volna – világot állítja szembe pozitív értelemben a keresztény térhódítással, de kevés akad ezek között, amelyek ne lennének több ponton is kikezdhetők. A *Lucifer udvartartása* azonban olyan, amelynek minden mondata azt sugallja, hogy a szerző teljes létével állt ügye szolgálatában.

Nem sok mű született eddig, amely a *Lucifer udvartartásá*hoz hasonló erővel kísérelte volna meg visszaverni a kereszténység azon vádjait, miszerint a prekeresztény (pogány) istenek, kultuszok, rítusok mind az ördög művei voltak és a gonoszt, az ember elveszejtését szolgálták. Rahn Nyugat-Európa olyan területeit járja be, amelyek kapcsolatban álltak az egykori eretnekmozgalmakkal, jelesül a katharokkal, s egy szépen kirajzolódó szellemi ér jelenik meg előttünk, miközben a szerző segítségével bejárjuk ezt az izgalmas szakrális vándorutat.

A mű központi eleme a Grál, vagyis az a drágakő, amely kiesett Lucifer koronájából, amikor az isteni rangra áhítozó angyal alázuhant a mennyből. A Grál keresése az egyik legjelentősebb, egyben az egyik legfontosabb szimbolikus jelentéssel bíró aktus a nyugati szakrális hagyományokban. Ilyen minőségében Rahn utazása is, melynek során felkeresi azokat a kitüntetett he-

lyeket, amelyekkel egykoron Artur király alakja, a hüperboreai hősök és a Grál lovagjai álltak kapcsolatban, egy belső, spirituális Odüsszeiának fogható fel. Ennek megfelelően a Grál felkutatása nem egy fizikai tárgyra irányul, hanem a szellemi tökéletesség megszerzésére, elérésére.

A könyvben a szerző megannyi csodás történetet ír le, melyek mind az árja ember isten- és világszemléletének jelzőfényei, egy olyan világ dicséretei, amelynek követőit az egyház üldözi és máglyára veti. Rahn teljes nyíltsággal tör lándzsát az „övéi" mellett, akiket Lucifer udvarnépének nevez. Velük szemben állnak a katolikus egyház pápái, papjai, inkvizítorai, szerzetesei, akiket úgyszólván egyöntetűen elítél. Ez alól valójában csak Árpád-házi Szent Erzsébet kivétel – kinek szigorú gyóntatója, Marburgi Konrád tudhatóan nem tartozott a fényhozó udvartartásához –, valamint Eckhart Mester, akitől idéz is a műben. Ez utóbbi körülmény különösen annak fényében válik érdekessé, hogy Eckhartot több tanításának visszavonására kényszerítették.

Eckhart Mestertől a következő részletet olvashatjuk Rahn idézésében: *„Az igaz ember nem szolgálja sem Istent, sem a kreatúrákat. Oly szilárdan áll az igazságosság talaján, hogy ezzel szemben sem a pokol kínjait, sem a mennyország örömeit nem tekinti. Az igaz emberek tehát komolyan veszik az igazságosságot, s ha Isten nem volna igazságos, közönyösek volnának vele szemben. Az embernek nem kell félnie Istent! – Isten a jelenvaló Isten. Ne keressük, vagy véljük őt magunkon kívül, hanem vegyük úgy, hogy ő a sajátunk és bennünk van. – Az igazság tehát annyira nemes, hogy ha Isten elfordulna az igazságtól, én az igazsághoz szegődnék és elhagynám Istent."* Ez a részlet – amely inkább Eckhart néhány tanításának egyéni összegzése – nagyon fontos a könyv mondanivalója szempontjából, mert kapcsot jelent ama szemlélet felé, amelyet a szerző maga is képvisel. Eckhart Mester tanításai távolodást jelentenek egy devocionális istenfelfogástól, a katolikus hit általános formájától, s Rahn, vélhetően, ezért tartotta fontosnak kiemelni.

A szerző elég egyoldalúan lesújtó képet fest a keresztény hagyomány egyik legfőbb hordozójáról, a katolicizmusról, amelynek megítélése az itt olvashatónál azért jóval összetettebb elemzést kíván. De mivel hívő emberről van szó, aki saját értékrendjében az árja ember istenképével analóg módon hisz, nehéz lenne felróni neki, hogy nem analizálja kellőképpen azt az uralkodó vallásrendszert, amely megsemmisítette az *éthosz*t, amelyhez ő maga minden szállal kötődik. A kereszténység felvétele valóban traumatikus volt Európa számára, de ennek látni kell a mélyebb okait, összefüggéseit – sorsszerűségét –, hogy elkerüljük az elhamarkodott ítéleteket.

Rahn könyvének azok a legfelemelőbb részei, mintegy csúcspontjai – helyenként már-már metafizikai szintet súrolva –, ahol a jobb híján pogánynak, szerencsésebb szóhasználattal árjának nevezhető istenfelfogást kibontva annak mélyére hatol, s világosan kifejti, hogy a nemkeresztény, de szakralitásban élő ember istenképének, Isten-élésének melyek az ismérvei. Így ír: *„A közös, istenekkel átszőtt természet kötelékké válik, amely az embereket közösséggé zárja össze. Tacitus szerint a germánok idegenkedtek attól, hogy az isteneket zárt terekbe szorítsák vagy ember formájú ábrázolásban tiszteljék. Ez összeegyeztethetetlen a nagyságukkal."* Néhány gondolattal lejjebb: *„Amikor a keresztény térítők megsemmisítették a szent ligeteket, hogy annak fájából keresztény templomokat építsenek, aláásták az átszellemített természettel való együttélést, azt tanították, hogy a fákban csak halott faanyag ismerhető fel, s előkészítették azt a természetidegenséget és kíméletlenséget, amellyel a modern ember minden őt körülvevő dolgot csak az ő céljait és élvezeteit szolgáló nyersanyagnak tekint."* Világosan beszélnek a következő sorok arról az árja felfogásról, ahol az em-

berek, istenek, héroszok együtt élnek; ha nem is azonos létsíkot birtokolnak, összetartozásuk integráns része e felfogásnak. Így szól a szerző: *„Az isteni hatalmaktól a külső történelemhez való átmenetet a mondák képezik, valamint a bennük élő hősök és héroszok. Ezek emberi alakot öltő istenként jelennek meg, vagy emberekként, akik az istenné szentelésig [szentesülésig] emelkednek fel. Esetleg városalapítóként vagy törvényhozóként ők állnak az emberi történelem gyökerénél, már bizonyos kapcsolatuk van meghatározott, történelmileg megragadható eseményekkel és elvezetnek a legrégebbi történelem papjaihoz és királyaihoz." „A mondák szférájában a történelmietlen és a történelem feletti észrevétlenül történelmibe megy át."*

Ha Rahn a könyv bizonyos pontjain túlzásokba is esett a kereszténység vonatkozásában, az eretnek mozgalmak szimbolikus követésén keresztül, tetteik ábrázolásával, feleleventésével megélhető valósággá tette számunkra az egykori árja ember *éthoszát*, amely, ha ma már szervezett szinten nem is képes megnyilvánulni – és egyénileg is elég kevéssé valószínűsíthetően –, a mélyén rejlő princípiumok – lévén múlhatatlanok – a megfelelő időben és konstellációban újra kizöldülhetnek.

M. P.

Marc Forster
MARADJ!
Misztikus dráma, 99 perc (New Regency Pictures, 2005)

„Amit látsz – hogy látszol,
Álom, mit álomban játszol."

Edgar Allan Poe: *Álom az álomban*
(Ford. Dvorcsák Gábor Imre)

Manapság ritkaság olyan tengerentúli filmművészeti alkotással találkozni, amely lényegi mondanivalóját tekintve emelkedik ki a már csak látóideg-masszázsnak nevezhető moziőrület lélekajzó szemétkupacából. De úgy tűnik, vannak még filmek, amelyek megkísérlik sejtetni a formákon túli lényeget, utalást tesznek az élet görcse mögött meghúzódó halk láthatatlanra és sugallni próbálják az általános érzékelés számára feltáruló valóság elégtelenségét. És teszik mindezt úgy, hogy lehetőséget hagynak az elmélyültebb értés és érzés számára is, nem szorítják ezeket didaktikus keretek közé és kevéssé determinálják a rátekintés mikéntjének különféle módozatait. Ugyanakkor szépen felépített eszköztárral, meghatározott szimbolikus összefüggésrendszerrel bírnak, a túlzottan racionalisztikus és önkényes belemagyarázások elkerülése végett is. Megítélésünk szerint jelen írásunk tárgya is ezen művek sorát gazdagítja.

„Ó, boldog Isten! Egy csigahéjban ellaknám s végtelen birodalom királyának vélném magamat, csak ne volnának rossz álmaim."

A történetről előzetesen legyen elég annyi, hogy látszólag egy pszichiáter és vészesen megtört páciense között kialakuló kapcsolat képezi az alapját. A segítségért kiáltó ifjú nem csak a szokványos neurotikus tüneteket mutatja. Rezignált nyugalommal jósol meg egy előre nem várható jégesőt, olyan hangokat képes hallani, melyeket más nem, könnyűszerrel közli, hogy három nap múlva éjfélkor végez magával és a terapeuta vak sakkpartnerében a saját apját véli felismerni. Ezeket tapasztalván a gyógykezelésért felelős doktor kezdeti hozzáállása jelentősen megváltozik, kiváltképpen akkor, amikor leendő mennyasszonya a páciense nevén szólítja, és a betege lakásán tett vizit során az üzenetrögzítő postafiókja a saját hangján szólal meg. A pszichiáteren egyre inkább eluralkodik a felelősségérzet és a kétségbeesés, majd az ifjú érthetetlen hallucinációi és valósnak tűnő emlékei is. Tér- és idősíkok folynak egymásba és